

حسابداری سرمایه‌گذاری در اوراق بدهی و اوراق سرمایه‌ای

ترجمه: معصومه بخشی - مهدیس نعیمی

By Paul Munter, Tommy Moores and Thomas A. Ratcliffe

مقدمه:

در سال ۱۹۹۳ بیانیه استاندارد ۱۱۵ (SFAS 115) با عنوان حسابداری سرمایه‌گذاری در اوراق بدهی و اوراق سرمایه‌ای از طرف کمیته تدوین استانداردهای حسابداری مالی (FASB) منتشر شد و مفاد آن از ماه دسامبر همان سال لازم‌الاجرا گردید و بیانیه استاندارد قبلی (SFAS 12) ملغی شد.

محتوای این بیانیه با بیانیه قبلی تفاوت اساسی دارد: در بیانیه جدید استفاده از ارزشهای بازار مقبولیت بیشتری یافته است و همچنین نحوه طبقه‌بندی و افشای سرمایه‌گذاریها (به غیر از سرمایه‌گذاریهای به قصد کنترل و اعمال نفوذ) تغییر اساسی کرده است. بر طبق استاندارد جدید سرمایه‌گذاریهای شرکت باید تحت سه سرفصل طبقه‌بندی شوند که عبارتند:

۱- اوراق معاملاتی (شامل اوراق بدهی و اوراق سرمایه‌ای)،

۲- اوراق محفوظ تا سررسید (فقط شامل اوراق بدهی)،

۳- اوراق حاضر برای فروش (شامل اوراق بدهی و اوراق سرمایه‌ای).

فروش کاربرد دارد. دوم اینکه به‌جای بکارگیری قاعده اول بهای تمام شده یا قیمت بازار که در استاندارد ۱۲ استفاده می‌شد. هیئت استانداردهای حسابداری مالی اکنون استفاده از ارزش بازار را برای گزارش کردن اوراق قابل فروش در ترازنامه الزامی کرده است. این تغییرات بسیاری از موسسات را مجبور می‌کند که حسابداری‌شان را برای سرمایه‌گذاریهای خود تغییر دهند.

برای سرمایه‌گذاری در اوراق سرمایه‌ای مقررات استاندارد ۱۱۵، فقط برای اوراقی که ارزش بازار قابل تعیین دارند و مشمول روش ارزش ویژه یا تلفیق نمی‌شوند بکار می‌رود. اما مفاد بیانیه همه انواع سرمایه‌گذاری در اوراق بدهی را شامل می‌شود.

طبق استاندارد ۱۱۵ سه گروه سرمایه‌گذاری برای استفاده در حسابداری سرمایه‌گذاری در اوراق قابل فروش در نظر گرفته شده است.

۱- اوراق معاملاتی^۱

۲- اوراق محفوظ تا سررسید^۲

۳- اوراق حاضر برای فروش^۳

اوراق معاملاتی اوراقی هستند که به قصد فروش در کوتاه‌مدت خریداری و

در ماه مه ۱۹۹۳ با انتشار استاندارد ۱۱۵ حسابداری سرمایه‌گذاری در اوراق بدهی و اوراق سرمایه‌ای از این نگرانی کم شد. با انتشار استاندارد ۱۱۵ استانداردهای قبلی لغو و باعث ایجاد دو تغییر در نحوه گزارش‌دهی مالی کنونی شد. نخست آنکه، بر خلاف استاندارد ۱۲^۲ که فقط برای سرمایه‌گذاری در اوراق سرمایه‌ای قابل فروش بکار می‌رفت، استاندارد ۱۱۵ هم برای اوراق سرمایه‌ای و هم برای اوراق بدهی قابل

نگرانی اولیه بسیاری از مردم در مورد سرمایه‌گذاریها این بود که بیشتر شرکتها از بهای مستهلک شده^۱ برای حسابداری سرمایه‌گذاری بلندمدت در اوراق بدهی استفاده می‌کردند. بنابراین حتی وقتی که زیانهای تحقق نیافته زیادی در مورد اوراق بدهی وجود داشت اطلاعات مربوط گزارش نمی‌شد، زیرا شرکتها بدون توجه به سررسید اوراق بدهی از بهای مستهلک شده استفاده می‌کردند.

نگهداری می شوند. سرمایه گذاری در اوراق بدهی فقط وقتی که شرکت قصد قطعی و توانایی نگهداری آنها را تا سررسید داشته باشد، به عنوان اوراق محفوظ تا سررسید طبقه بندی می شوند. این طبقه بندی خیلی مهم است زیرا اوراق بدهی به جای ارزش بازار به بهای مستهلک شده ثبت می شوند. اوراق حاضر برای فروش فقط شامل سرمایه گذاریهایی است که در گروههای اوراق معاملاتی یا محفوظ تا سررسید طبقه بندی نمی شوند.

الزامات گزارشدهی و حسابداری اوراق معاملاتی

اوراق بدهی یا اوراق سرمایه ای که به عنوان اوراق معاملاتی طبقه بندی شده اند، به ارزش بازار در ترازنامه درج می شوند. علاوه بر این، تغییرات در ارزش بازار (سود یا زیان تحقق نیافته) آنها در سود و زیان عملیاتی شرکت گزارش می شود.

علاوه بر سود و زیان تحقق نیافته اوراق، سایر درآمدهای مربوط به اوراق معاملاتی شناسایی خواهند شد. این درآمدها شامل:

- ۱- سود سهام و بهره دریافتی و
- ۲- سود و زیان تحقق یافته حاصل از فروش اوراق می باشد.

حسابداری اقلام فوق با استاندارد ۱۱۵ تغییر نمی کند. بنابراین مانند استاندارد ۱۲، استاندارد ۱۱۵ روشهای گزارشدهی مالی را برای مجموعه اوراق معاملاتی ارایه می کند و حسابداری اوراق بهادار را به صورت مجزا بدون تغییر باقی می گذارد. نحوه بکارگیری استاندارد ۱۱۵ برای مجموعه اوراق تجاری در جدول شماره ۱ توضیح داده شده است.

اوراق محفوظ تا سررسید
بحث زیادی در مورد حسابداری اوراق

فرض کنید که شرکت ایچد از اول فروردین ۱۳۸۱ از استاندارد ۱۱۵ استفاده می کند و اطلاعات زیر در تاریخ گزارشگری مالی به دست آمده است:

کلیه اوراق نگهداری شده توسط ایچد در گروه معاملاتی طبقه بندی شده اند. در اول فروردین ۱۳۸۱ سود تحقق نیافته ای وجود دارد که بر طبق استاندارد ۱۲ ثبت نشده بود. بنابراین در تاریخ به کارگیری استاندارد جدید سود تحقق نیافته به عنوان اثر انباشته بر سود و زیان دوره منظور می شود. اصلاحات بعدی جزو عملیات ثانویه شرکت شناسایی می شود.

ریال	ریال	ریال
اوراق بهادار	اوراق بدهی	اوراق بازار
سهام شرکت X	۷۵,۰۰۰	۲۷,۰۰۰
سهام شرکت Y	۱۵,۰۰۰	۱۴,۵۰۰
اوراق فرقه شرکت Z	۳۰,۰۰۰	۳۱,۵۰۰
جمع مجموع اعتبار مالیاتی		
	۷۰,۰۰۰	۷۳,۰۰۰
1/1/1 سود تحقق نیافته حاصل از اوراق معاملاتی		
اثر انباشته ناشی از تغییر بر اصول حسابداری		
* این مبلغ باید در صورت سود و زیان، کاهش از اثر عملیاتی گزارش شود.		
	۳,۰۰۰	۳,۰۰۰*
اثر ترازنامه بر این تاریخ تهیه شود اوراق معاملاتی باید به صورت زیر نشان داده شوند:		
	۷۰,۰۰۰	
اوراق بدهی جاری		
	۲,۰۰۰	
اصلاح می شود: سود تحقق نیافته		
		۷۳,۰۰۰
اوراق بازار اوراق معاملاتی		
پس سال ۱۳۸۱ شرکت جدید سود سهام و بهره حاصل از سرمایه گذاری در این اوراق را دریافت کرده است. سود سهام دریافت شده از شرکت X ۱۰,۰۰۰ ریال و بهره دریافت شده از شرکت Z ۲,۰۰۰ ریال این مبلغ باید به شرح زیر در سود و زیان منظور شود.		
	۲,۰۰۰	
وجه نقد		
		۲,۰۰۰
درآمد حاصل از سود سهام		
		۲,۰۰۰
درآمد بهره		
		۲,۰۰۰

اوراق بدهی با هدف نگهداری اوراق تا سررسید آن سازگاری دارد و زمان باقیمانده تا سررسید (عمر باقیمانده) دوره زمانی مربوط به مستهلک کردن صرف و کسر اوراق بدهی است. حقیقت این است که در سالهای اخیر

قابل فروش و نحوه گزارشدهی مالی سرمایه گذاری در اوراق بدهی (غیرجاری) وجود دارد. اوراق بدهی که در گروه اوراق محفوظ تا سررسید قرار می گیرند به بهای مستهلک شده ثبت می شوند نه به ارزش بازار. بنابراین حسابداری سرمایه گذاری در

ادامه جدول شماره ۱ - حسابداری اوراق معاملاتی

در ۲۶ مه سال ۱۳۶۱، شرکت ايجد سرمايه‌گذاري در اين اوراق را به فروش رساند: سهام X ۲۲,۰۰۰ ريال، سهام Y ۱۶,۲۰۰ ريال و اوراق فرجه Z ۳۰,۷۰۰ ريال. اين معاملات بايد به عنوان سود و زيان خالص تحقق يافته به شرح زير ثبت شود.		
وجه نقد	۲۲,۰۰۰	
اوراق معاملاتی - سهام X	۲۵,۰۰۰	
سود تحقق يافته حاصل از فروش	۱,۰۰۰	
وجه نقد	۱۶,۲۰۰	
زيان تحقق يافته حاصل از فروش	۸۰۰	
اوراق معاملاتی - سهام Y	۱۵,۰۰۰	
وجه نقد	۳۰,۷۰۰	
اوراق معاملاتی - اوراق فرجه Z	۳۱,۰۰۰	
سود تحقق يافته حاصل از فروش	۷۰۰	
در ۲۹ اسفند ۱۳۶۱، شرکت ايجد سرمايه‌گذاري به شرح زير در گروه اوراق معاملاتی طبقه بندي مي‌کند:		
اوراق بهادار	ريال ارزش بهادار	ريال ارزش بازار
اوراق فرجه شرکت B	۲۵,۰۰۰	۴۱,۰۰۰
اوراق فرجه شرکت C	۷۵,۰۰۰	۷۲,۰۰۰
سهام شرکت D	۸۰,۰۰۰	۸۲,۰۰۰
جمع مجموعه سرمايه‌گذاري	۲۰۰,۰۰۰	۱۹۵,۰۰۰
زيان نكته‌داری اوراق معاملاتی	۸,۰۰۰*	
سود خالص تحقق يافته اوراق معاملاتی	۳,۰۰۰	
زيان خالص تحقق يافته اوراق معاملاتی	۵,۰۰۰	
* اين مبلغ به عنوان بيشتر از عمليات آماده دار چيني به سود و زيان گزارش مي‌شود.		
ترازنامه شرکت ايجد در ۲۹ اسفند ۱۳۶۱ به شرح زير خواهد بود:		
دارايي‌های جاری	۲۰۰,۰۰۰	
ارزش بهاداری اوراق معاملاتی	۵,۰۰۰	
کسر می‌شود: زيان خالص نكته‌داری اوراق		۱۹۵,۰۰۰
ارزش بازار اوراق معاملاتی		
مبالغ زير بايد در صورت سود و زيان به شرح زير گزارش شود:		
درآمد بزرگ‌تر حاصل از سود سهام	۴,۵۰۰	
سود خالص تحقق يافته اوراق معاملاتی	۹۰۰	
زيان خالص تحقق يافته اوراق معاملاتی	(۸,۰۰۰)	
سود بزرگ‌تر از نكته‌داری ناشی از تغييرات حسابداری	۳۰۰	
اثر انباشته حاصل از به کارگيري استاندارد ۱۱۵ (خالص از اثر مالياتی ۱۲۰۰ ريال)		۱,۸۰۰

بسیاری از شرکتها اوراق بهادار را از مجموعه اوراق بدهی غیرجاری به فروش می‌رسانند و فقط سود تحقق یافته را گزارش می‌کردند و همچنان به نگهداری اوراق با زیان تحقق نیافته ادامه می‌دادند. این عمل به عنوان سوداگری سود شناخته شد و بطور گسترده از سوی قانونگذارانی مثل FDIC^۱ و سایر جوامع سرمایه‌گذاری مورد انتقاد قرار گرفت. استاندارد ۱۱۵ شرکتها را ملزم کرده که اوراقی را که تا سررسید ننگ می‌دارند و در نتیجه از بهای مستهلک شده برای گزارشدهی آن استفاده می‌کنند، معلوم کنند. آن گروه از اوراق که شرکتها قصد قطعی و توان نگهداری آنها را تا سررسید ندارند باید در گروه اوراق حاضر برای فروش طبقه‌بندی شده و به ارزش بازار گزارش شوند. به این ترتیب اوراق محفوظ تا سررسید اوراق بدهی هستند که زمان سررسید آنها هنوز فرا نرسیده و واحد تجاری قصد دارد آنها را برای دوره نامعینی نگهداری کند. بنابراین اگر شرکتی به دلایلی قصد فروش اوراق بدهی را داشته باشد نباید آنها را در گروه اوراق محفوظ تا سررسید طبقه‌بندی کند.

این دلایل به شرح زیر است:

- تغییر نرخ بهره بازار و تغییر در پیش‌پرداخت ریسک اوراق.
- تغییر نیاز شرکتها به نقدینگی. عوامل تشکیل دهنده این نیاز شامل مواردی مثل برداشت از سپرده‌ها و افزایش تقاضای وام برای موسسات مالی یا واگذاری سیاست بیمه و پرداخت مطالبات بیمه توسط موسسات بیمه می‌باشد، اما محدود به این موارد نمی‌شود.
- تغییر در امکان دسترسی به انواع دیگر سرمایه‌گذاری و یا تغییر در بازده انواع دیگر سرمایه‌گذاری.
- تغییر در منابع تامین مالی (منابع وجوه) و شرایط تامین آن.

● تغییر در ریسک ارز و حواله.

این امکان وجود دارد که برخی اوراق بدهی در گروه اوراق محفوظ تا سررسید طبقه‌بندی شوند در حالی که سایر اوراق بدهی در گروه اوراق آماده برای فروش طبقه‌بندی شده باشند. یک سوال مهم که

بیشتر شرکتها نیاز به جواب آن دارند این است که، اگر بخشی از اوراق بدهی را از مجموعه اوراق محفوظ تا سررسید به فروش برسانیم آیا دو معیار قصد قطعی و توان نگهداری مورد تردید قرار نمی‌گیرند و تغییر طبقه‌بندی اوراق بدهی باقیمانده

ضرورت پیدا نمی‌کند؟

جواب این سوال بستگی به علت فروش اوراق دارد. اگر واحد تجاری بتواند ثابت کند که اوراق در تاریخی نزدیک سررسید به فروش رسیده به طوری که ریسک نرخ بهره ناچیز است و یا اینکه فروش اوراق در واکنش به تغییراتی بوده که شرکت نمی‌توانسته آن را پیشبینی کند، در آن صورت می‌توان باقیمانده اوراق را در گروه اوراق محفوظ تا سررسید طبقه‌بندی کرد. در جدول شماره ۲ توضیح داده شده است که اگر اوراق بدهی از گروه اوراق محفوظ تا سررسید فروخته شده باشد با توجه به چه عواملی می‌توان باقیمانده آنها را در همان گروه طبقه بندی کرد.

صرف نظر از اینکه فروش بخشی از اوراق محفوظ تا سررسید به تغییر طبقه‌بندی اوراق باقیمانده منجر بشود یا نشود، واحد تجاری باید کلیه فروشها و نیز تعداد نقل و انتقالاتی را که از گروه اوراق محفوظ تا سررسید به طبقه‌بندی دیگری انجام شده، افشا سازد. این افشا باید شامل مبلغ بهای مستهلک شده اوراق فروخته شده یا انتقال داده شده، سود یا زیان تحقق یافته و تحقق نیافته و شرایطی که منجر به فروش یا تغییر طبقه‌بندی اوراق مربوط گردیده، باشد.

اوراق حاضر برای فروش

کلیه اوراقی را که نمی‌توان در گروه معاملاتی یا محفوظ تا سررسید طبقه‌بندی کرد در گروه اوراق حاضر برای فروش طبقه‌بندی می‌شوند. این مجموعه شامل اوراق بدهی و سرمایه‌ای که به قصد فروش در آینده نزدیک نگهداری نشده‌اند اما (در مورد اوراق بدهی) شرکت قصد قطعی و توانایی نگهداری آنها را تا سررسید ندارد، می‌باشد. در استاندارد ۱۱۵ توضیح داده شده که مجموعه اوراق حاضر برای فروش

مواردی که منجر به تغییر طبقه بندی اوراق باقیمانده می‌شود

- ۱- شواهدی دال بر از دست رفتن اعتبار شرکت صادر کننده اوراق.
  - ۲- تغییر در مقررات مالیاتی که باعث حذف یا کاهش زیاد در معافیت مالیاتی ناشی از بهره اوراق بدهی گردد (به غیر از تغییر در مقرراتی که باعث بالا رفتن و تغییر نرخ مالیاتی شرکت می‌شود).
  - ۳- ادغام شرکتها یا تصفیه که باعث می‌شود شرکت برای حفظ ریسک بهره یا ریسک اعتباری برای شخصیت جدید خود، دست به فروش یا انتقال اوراق محفوظ تا سررسید بزند.
  - ۴- تغییر در الزامات قانونگذاری که منجر به اصلاحات عمده در آنچه که یک سرمایه‌گذاری قابل پذیرش را تشکیل می‌دهد، یا حداکثر سطح سرمایه گذاری در بعضی انواع اوراق که به فروش اوراق محفوظ تا سررسید می‌انجامد.
  - ۵- افزایش زیاد توسط قانونگذار در الزامات حاکم بر صنعت بطوریکه شرکت را مجبور کند نسبت به محدود کردن اوراق محفوظ تا سررسید خود از طریق فروش آنها اقدام کند.
  - ۶- افزایش زیاد در ضرایب ریسک اوراق بدهی مورد استفاده در مقاصد سرمایه‌گذاری همراه با ریسک مواردی که باعث تغییر در طبقه بندی اوراق محفوظ تا سررسید نمی‌شود.
- ۱- فروش اوراق در تاریخی به اندازه کافی نزدیک به تاریخ سررسید یا تاریخ اعمال با شرط آنکه اعمال اوراق محتمل باشد به طوری که ریسک نرخ بهره به عنوان عامل تعیین قیمت به نحو چشمگیری حذف شود. بر طبق نتیجه گیری هیئت استانداردهای حسابداری مالی در بیانیه ۹۵ (صورت گردش وجه نقد)، فروش در طی دوره سه ماهه مانده به سررسید این شرط را ارضا می‌کند.
  - ۲- فروش اوراق پس از آنکه شرکت بخش عمده‌ای (بر طبق بیانیه ۱۱۵، حداقل ۸۵ درصد) از اصل را در تاریخ تحویل یا به دلیل پیش پرداخت اوراق بدهی یا به دلیل جدول بندی پرداختها در اقساط مساوی، شامل اصل و بهره وصول کرده باشد.

در ترازنامه به ارزش بازار گزارش می‌شوند. بر خلاف اوراق معاملاتی در اوراق حاضر برای فروش، سود و زیان حاصل از نگهداری اوراق به عنوان سود دوره شناسایی نمی‌شود، بلکه این مبلغ به عنوان یک حساب جداگانه در بخش حقوق صاحبان سهام گزارش می‌شود (سود خالص تحقق نیافته به حقوق صاحبان سهام اضافه شده و زیان خالص تحقق نیافته از حقوق صاحبان سهام کسر می‌گردد) و به محض تحقق در سود و زیان گزارش می‌شود. افزون بر این، قسمت حقوق صاحبان سهام یک تفاوت جزئی با استاندارد ۱۰۹

انتقال بین مجموعه‌ها همان طور که مشاهده شد، به دلیل طبقه‌بندی متفاوت سرمایه‌گذاری در اوراق قابل فروش، یک تفاوت با اهمیت در صورت سود و زیان و ترازنامه (در بخش حقوق صاحبان سهام) شرکتها وجود دارد. به همین دلیل هیئت استانداردهای حسابداری مالی راهنماییهای مشخصی را برای حسابداری انتقال بین سه مجموعه

ارایه داد. به عنوان یک اصل اساسی، هیئت مشخص کرد که انتقال از یک طبقه به طبقه دیگر باید براساس ارزش بازار در تاریخ انتقال صورت پذیرد. این انتقال برای اوراق بدهی که به گروه اوراق محفوظ تا سررسید منتقل می شوند ممکن است ایجاد صرف یا کسر نماید که باید بر طبق استاندارد ۹۱^۸ مستهلک شود.

سود و زیان تحقق نیافته مربوط به انتقال اوراق در تاریخ انتقال بستگی به طبقاتی دارد که اوراق بین آنها جابه جا می شوند. جدول شماره ۳ سود و زیان تحقق نیافته مربوط به انتقال اوراق را توضیح می دهد.

همان گونه که مشاهده می شود کلیه اوراقی که به گروه اوراق معاملاتی منتقل می شوند سود و زیان تحقق نیافته مربوط به آنها فوراً به عنوان سود و زیان شناسایی می شود. دلیل این کار این است که خالص تغییر سود یا زیان تحقق نیافته اوراق معاملاتی فوراً در سود و زیان شناسایی می شود (جدول شماره ۱)، بنابراین در انتقال به این مجموعه و خارج شدن از آن هم سود و زیان باید فوراً شناسایی شود. اما اوراقی که از گروه معاملاتی خارج شده و به گروههای دیگر منتقل می شوند، سود و زیان شناسایی شده قبلی مربوط به آنها برگشت داده نمی شود.

سود و زیان تحقق نیافته مربوط به انتقال بین دو گروه حاضر برای فروش و محفوظ تا سررسید جزو حقوق صاحبان سهام گزارش می شود (مثل نحوه عمل سود و زیان تحقق نیافته مجموعه اوراق حاضر برای فروش)، البته فقط در مورد اوراق بدهی، زیرا اوراق محفوظ تا سررسید فقط شامل اوراق بدهی می شود که شرکت قصد قطعی و توان نگهداری آنها را تا سررسید دارد. اما در انتقال از گروه اوراق حاضر برای فروش به گروه محفوظ تا سررسید سود و زیان تحقق نیافته ای که جزو حقوق صاحبان

سهام گزارش شده، به عنوان بخشی از مبنای استهلاک اوراق تلقی می شود. بنابراین این رقم مطابق با استهلاک صرف و کسر اوراق مستهلک می شود که اثر درآمد بهره ناشی از استهلاک صرف و کسر اوراق را کاهش خواهد داد.

استاندارد ۱۱۵ به درستی گفته است که: در نتیجه تعاریف ارایه شده برای سه گروه اوراق، انتقال بین گروهها باید نادر باشد.

کاهش ارزش غیرموقت

همچون استاندارد ۱۲، برای تعیین کاهش ارزش سرمایه گذارهایست استانداردهای حسابداری مالی واژه غیرموقت را به کار می برد (به غیر از کاهش موقت در ارزش سرمایه گذارها). بنابراین برای اوراقی که به طور جداگانه در گروه حاضر برای فروش یا محفوظ تا سررسید طبقه بندی می شوند اگر کاهش ارزش بازار غیرموقت در نظر آید زیان کاهش ارزش در سود و زیان دوره شناسایی می شود. علاوه بر این بازیافت بعدی ارزش بازار شناسایی نمی شود. بورس اوراق بهادار قبلاً در رابطه با استاندارد ۱۲ در بولتن شماره ۹۵۹^۹ (حسابداری اوراق سرمایه ای قابل فروش غیرجاری) به این موضوع اشاره کرده است. بورس اوراق بهادار به این نتیجه رسیده است که عبارت غیرموقت همیشه به معنی کاهش دائمی نیست. بنابراین زیان هنگامی شناسایی می شود که محتمل شود سرمایه گذار قادر به بازیافت کامل مبلغ ثبت شده در سرمایه گذاری نیست. به نظر می رسد که این موارد به استاندارد ۱۱۵ نیز سرایت کرده باشد.

نحوه ارایه و افشا

در شرکت هایی که مبادرت به تهیه ترازنامه طبقه بندی شده می نمایند، اوراق معاملاتی باید در گروه داراییهای جاری

طبقه بندی شود. در استاندارد ۱۱۵ توضیح داده شده که اوراق حاضر برای فروش و محفوظ تا سررسید باید مطابق با روشهای عادی طبقه بندی در شرکت به عنوان جاری و غیرجاری طبقه بندی گردند.

جریانات نقدی ناشی از خرید، فروش و وجوه دریافتی در سررسید از بابت اوراق حاضر برای فروش و محفوظ تا سررسید باید در صورت گردش وجه نقد به عنوان فعالیتهای سرمایه گذاری ارایه شود. درحالی که جریانات نقدی ناشی از خرید، فروش و وجوه دریافتی در سررسید از بابت اوراق معاملاتی تحت عنوان فعالیتهای عملیاتی گزارش می گردد. همچنین گردش وجوه ناشی از سود سهام و دریافت بهره کلیه اوراق قابل فروش در صورت گردش وجه نقد باید تحت عنوان فعالیتهای عملیاتی گزارش شود.

علاوه بر موارد افشای اوراقی که از گروه اوراق محفوظ تا سررسید فروخته شده یا به گروههای دیگر منتقل شده اند و اخیراً مورد بحث قرار گرفت، استاندارد ۱۱۵ افشای موارد دیگری را الزامی کرده است. کلیه شرکتها باید اطلاعاتی در مورد اوراق حاضر برای فروش و محفوظ تا سررسید را بطور جداگانه به شرح زیر افشا کنند:

- ارزش بازار مجموعه سرمایه گذاری (برای موسسات مالی افشای اطلاعات باید بر مبنای حداقل ۴ نوع گروه بندی انجام شود؛ الف - کمتر از یکسال، ب - یک تا ۵ سال، ج - بین ۵ تا ۱۰ سال، د - بیشتر از ۱۰ سال)،
- سود ناخالص تحقق نیافته،
- زیان ناخالص تحقق نیافته،
- بهای مستهلک شده هر یک از اوراق در تاریخ ترازنامه (برای موسسات مالی، افشای اطلاعات باید بر مبنای حداقل ۴ نوع گروه بندی انجام شود؛ الف - کمتر از

یکسال، ب - یک تا ۵ سال، ج - بین ۵ تا ۱۰ سال، د - بیشتر از ۱۰ سال)،
 ● اولین سررسیدهای قراردادی.
 کلیه شرکتها باید هر یک از اقلام زیر را در صورت سود و زیان ارایه نمایند:
 ● درآمد حاصل از فروش اوراق حاضر برای فروش و سود و زیان ناویژه تحقق یافته حاصل از فروش،
 ● مبنای تعیین بهای تمام شده (شناسایی ویژه، میانگین یا سایر روشها)،
 ● سود و زیان ناویژه حاصل از انتقال اوراق حاضر برای فروش به اوراق معاملاتی،
 ● تغییر در خالص سود و زیان تحقق نیافته اوراق حاضر برای فروش که به عنوان حساب جداگانه‌ای جزو حقوق صاحبان سهام در طی دوره آورده شده است،
 ● تغییر در خالص سود و زیان تحقق نیافته اوراق معاملاتی که در سود و زیان دوره گزارش شده است.
 موسسات مالی باید انواع اصلی اوراق

را به شرح زیر افشا کنند:
 ● اوراق سرمایه‌ای،
 ● اوراق بدهی صادره توسط خزانه‌داری و سایر نمایندگیها و موسسات دولتی،
 ● اوراق بدهی منتشر شده از سوی ایالات متحده آمریکا و بخشهای سیاسی ایالات،
 ● اوراق بدهی منتشر شده از سوی دولتهای خارجی،
 ● اوراق بدهی شرکت‌های سهامی،
 ● اوراق وثیقه - برگشتی،
 ● سایر اوراق بدهی.

واکنش در مقابل استاندارد جدید

از ۱۵ دسامبر ۱۹۹۳، استاندارد ۱۱۵ به مورد اجرا گذاشته شد. شرکت‌هایی که برای اولین بار مقررات استاندارد را بکار می‌برند ملزم هستند سرمایه‌گذاری خود را در سه دسته فوق‌الذکر طبقه‌بندی مجدد کنند. علاوه بر این آثار بکارگیری این روش به عنوان آثار انباشته ناشی از تغییر روش طبق

بیانیه شماره ۲۰ هیئت اصول حسابداری (تغییرات حسابداری) گزارش می‌شود. اثر انباشته حاصل برگشت دادن ارقامی است که قبلاً تحت استاندارد ۱۲ در سود منظور شده و اکنون بر طبق استاندارد ۱۱۵ باید از سود خارج شود و برعکس. شرکت‌هایی که برای اولین مرتبه استاندارد جدید را بکار می‌برند باید سود و زیان تحقق نیافته اوراق حاضر برای فروش را خالص از آثار مالیاتی در حقوق صاحبان سهام گزارش کنند.
 شرکتها در مورد استاندارد جدید چه می‌گویند؟ بعضی از اعضای صنایع بیمه و بانکداری ابراز نگرانی کرده‌اند که قانون جدید منجر به تزلزل حقوق صاحبان سهام و تحریف اطلاعات عملیات خواهد شد. اما اطلاعاتی که قبلاً درباره سرمایه‌گذاری در اوراق بدهی و سرمایه‌ای برای خوانندگان صورت‌های مالی فراهم می‌شد ریسک پیش روی شرکتها را بخوبی نشان نمی‌داد. با استاندارد جدید این وضعیت تغییر کرده است. حالا ما باید منتظر بمانیم و ببینیم که چه اتفاقی خواهد افتاد و نتیجه این مقررات جدید چه خواهد بود.

جدول شماره ۳ - سود و زیان تحقق نیافته مربوط به انتقال اوراق

از	به	معاملاتی	حاضر برای فروش	محفوظ تا سررسید
معاملاتی		—	به ارزش بازار، سود و زیان شناسایی شده قبلی برگشت داده نمی‌شود.	سود و زیان شناسایی شده قبلی برگشت داده نمی‌شود.
حاضر برای فروش		به ارزش بازار، شناسایی فوری سود و زیان تحقق نیافته	—	به ارزش بازار، سود و زیان تحقق نیافته همچنان جزو حقوق صاحبان سهام می‌آید، و بعنوان تعدیلی بر بازده اوراق مستهلك می‌شود.
محفوظ تا سررسید		به ارزش بازار، شناسایی فوری سود و زیان تحقق نیافته.	به ارزش بازار، سود و زیان تحقق نیافته جزو حقوق صاحبان سهام.	—

۱- Amortized Cost (یعنی بهای تمام شده پس از تعدیل بابت استهلاك صرف یا کسر اوراق بدهی).

- 2- SFAS 12, "Accounting for Certain Marketable Securities".
- 3- Trading Securities.
- 4- Held-to-Maturity Securities.
- 5- Available-for-Sale Securities.
- 6- Federal Deposit Insurance Corp. (FDIC)
- 7- SFAS 109, "Accounting for Income Taxes".
- 8- SFAS 91, "Accounting for Nonrefundable Fees and Costs Associated with Originating or Acquiring Loans and Initial Direct Costs of Leases".
- 9- Staff Accounting Bulletin (SAB) 59.

منبع:

Management Accounting, March 1994.